

**US 24/2016 Styringsmodell for NMBUs øverste ledelse fra
01.08.17**

Universitetsledelsen

Saksansvarlig: Rektor
Saksbehandler(e): Anne Marie Bjørkeng, Jan Olav Aarflot, Elizabeth de Jong
Arkiv nr: 16/00948

Vedlegg:

- a. Gjeldende bestemmelser om valg og ansettelse av rektor fra universitets- og høyskoleloven (klipp fra Universitets- og høyskoleloven)
- b. Forslag til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (modell for styring og ledelse mv.) (klipp fra Prop. 41 L (2015-2016))
- c. Prop. 41 L (2015-2016) Endringer i universitets- og høyskoleloven (modell for styring og ledelse mv) (legges kun på internett)
- d. Brev fra Kunnskapsdepartementet av 22.02.16 Avklaring av regler om stemmegivning
- e. Brev fra Kunnskapsdepartementet av 26.02.16: Spørsmål til brev fra departementet om styringsordning

Forslag til vedtak:

Styret fastsetter en styringsmodell for NMBU fra 01.08.17 med valgt rektor, der rektor er faglig leder og styreleder, og todelt ledelse med en administrerende direktør.

01.03.2016
Mari Sundli Tveit
Rektor

Rektor og styreleder har hatt ulik vurdering av om denne saken skal legges fram for styret 10.03.2016. Rektor vil gjøre styret spesielt oppmerksom på dette, da saker som rektor fremmer overfor styret skal skje i samråd med styreleder.

Styreleder har ønsket at saken utsettes til etter Stortingets lovbehandling, antakelig til US-møtet i juni. Styreleders begrunnelse for dette er de ulike oppfatninger om hvilke avstemmingsregler som gjelder for å fatte denne beslutningen, samt at det vil være tilstrekkelig tid for en god og forsvarlig behandling etter at saken er behandlet i Stortinget. Da vil saken kunne avgjøres med alminnelig flertall, gitt at de nye bestemmelsene i UH-loven ender opp med denne muligheten.

Rektor har lagt til grunn at styret den 23.02.2016 har fattet et vedtak om at denne saken skulle legges fram for styret 10.03.2016. Rektor er kjent med at det etter styremøtet har vært en kommunikasjon blant styrets medlemmer om det er tjenelig med behandling av denne saken den 10. mars. Etter rektors oppfatning er det ikke konkludert på dette spørsmålet fra styrets side. Rektor har derfor forholdt seg til styrevedtaket fra 23. februar.

Innledning

Universitetsstyret har vedtatt i US sak 13/2016 at spørsmålet om rekruttering av rektor (valg eller ansettelse) fra neste styreperiode skal avklares i løpet av første halvår 2016. Saken inngår i NMBUs arbeid med omorganiseringen av universitetet.

Det vises også til sak 15/2016 der styret har vedtatt at sak om valgt/ansatt rektor skal styrebehandles i marsmøte i år. Saken om valgt eller ansatt rektor er ledd i en større organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i endring av NMBUS styrings- og ledelsesmodell. En avgjørelse i spørsmålet om valgt eller ansatt rektor vil bidra til å sette rammer for den videre utviklingen av NMBUs organisasjon og styrings- og ledelsesmodell, og vil også fremme effektivitet i den pågående prosessen.

Rektor har lagt til grunn at saken skal legge til rette for en god drøfting i styret om de alternative styringsmodeller som universitets- og høyskoleloven (uhl) beskriver. Saken skal belyses med argumenter for og imot valgt eller ansatt rektor ut fra gjeldende rett og Kunnskapsdepartementets forslag til endringer i loven.

Spørsmålet om rekrutteringsform for rektor (valg eller ansettelse) fra neste styreperiode er ikke alene et spørsmål om utvelgelsesprosess, men også om valg av styringsmodell:

Ved valg av rektor er rektor faglig leder og styreleder og det skal være en administrerende direktør (todelt ledelse).

Ved ansettelse av rektor, er det enhetlig ledelse med rektor som øverste leder av universitetet, både faglig og administrativt, og det skal være ekstern styreleder oppnevnt av departementet.

Dagens styrings- og ledelsesmodell er basert på et vedtak i Fellesstyret i 2012. Det ble vedtatt at NMBU i første styreperiode skal ha ansatt rektor, utvalgt etter et valg og hvor valgt rektor ble tilsatt av Fellesstyret (FS). I samme vedtak ble det besluttet å gå over til normalmodellen med valgt rektor etter overgangsperioden.

Kunnskapsdepartementet har fremmet forslag til «Endringer i Lov om universiteter og høyskoler (modell for styring og ledelse mv.)», Prop. 41 L(2015-2016). I proposisjonen foreslår departementet at lovens normalmodell for styring og ledelse ved statlige høyere

utdanningsinstitusjoner skal være ansatt rektor og ekstern styreleder. Det vil fortsatt være anledning for styrene å bestemme at institusjonen skal ha valgt rektor som styrets leder. Departementet foreslår at styrets vedtak om hvorvidt rektor skal velges eller ansettes, kan treffes med vanlig flertall. Departementet foreslår at institusjoner med ansatt rektor ikke lenger skal foreslå styreleder i forbindelse med institusjonens oversendelse til departementet av forslag til eksterne styremedlemmer. Forslaget er begrunnet i at departementet etter loven skal oppnevne styreleder på fritt grunnlag. Videre foreslår departementet at styret selv kan vedta endringer i styrets sammensetning med alminnelig flertall. Det forventes at lovendringen vil tre i kraft sommeren 2016.

Tidligere vedtak

Fellesstyret for fusjonsprosessen mellom NVH og UMB vedtok i FS sak 6/12 at NMBU i første styreperiode skal ha ansatt rektor, utvalgt etter et valg og hvor valgt rektor ble tilsatt av FS. I samme vedtak ble det besluttet å gå over til normalmodellen med valgt rektor etter overgangsperioden 2014-2018:

«DnUs styre får fra 2018 en sammensetning som følger "normalmodellen" slik det fremgår av universitets- og høyskoleloven § 9-1». (skal være § 10 – 1)

Denne beslutningen inngikk også som et delvedtak i FS sak 48/12, som omfattet overgangsperioden 2014-2018 og perioden fra 2018.

Styreperioden er siden fastsatt av departementet til å gjelde for 1.1.2014 – 31.7.2017.

Bestemmelser om lovens normalmodell

Gjeldende lov angir to måter å rekruttere rektor på, valg eller ansettelse. Valgt rektor jf. § 10-2 er i dag «normalmodell» i loven, mens ansatt rektor jf. § 10-4 er en unntaksmodell, som krever 2/3 flertall i styret for å bli vedtatt.

I lovforslaget foreslår departementet at lovens normalmodell for styring og ledelse skal være ansatt rektor og ekstern styreleder. Det vil fortsatt være anledning for styrene å vedta at institusjonen skal ha valgt rektor som styrets leder. Departementet foreslår at styrets vedtak om hvorvidt rektor skal velges eller ansettes, kan treffes med alminnelig flertall.

Modell «valgt rektor som styreleder» og modell «ansatt rektor og ekstern styreleder» omtales ofte som henholdsvis delt og enhetlig ledelse på nivå 1.

Organisasjonsmessige konsekvenser ved de to hovedmodellene

I tabellen under er det beskrevet hvordan styresammensetningen og konsekvenser for den sentrale administrative organiseringen varierer med hvilken rekrutteringsmåte for rektor som velges.

Rekrutteringsform	Konsekvenser for den sentrale administrative organiseringen	Styresammensetning
Valgt rektor som øverste leder og styrets leder - delt ledelse	<p>Rektor har på styrets vegne det overordnede ansvaret for og ledelse av institusjonens virksomhet og fører tilsyn med denne</p> <p>Administrerende direktør, som øverste leder for den samlede administrative virksomheten ved institusjonen</p>	<p>Rektor er styreleder</p> <p>3 medlemmer valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstillinger</p> <p>1 medlem valgt blant teknisk- og administrativt ansatte</p> <p>2 medlemmer valgt blant studentene</p> <p>4 eksterne styremedlemmer oppnevnt av Kunnskapsdepartementet</p> <p>Administrerende direktør er sekretær for styret og skal, etter samråd med rektor, forberede og gi tilråding i de saker som legges fram for styret</p>
Ansatt rektor og eksternt styreleder – enhetlig ledelse	<p>Rektor er daglig leder for universitetets samlede faglig og administrative virksomhet</p> <p>Rollen som administrerende direktør, slik denne er definert i loven jfr § 10-3, bortfaller.</p>	<p>Ekstern styreleder oppnevnt av Kunnskapsdepartementet</p> <p>4 medlemmer valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstillinger</p> <p>1 medlem valgt blant teknisk- og administrativt ansatte</p> <p>2 medlemmer valgt blant studentene</p> <p>3 eksterne styremedlemmer oppnevnt av Kunnskapsdepartementet</p> <p>Ansatt rektor er sekretær for styret og skal, etter samråd med styrets leder, forberede og gi tilråding i de saker som legges fram for styret</p>

Valgt rektor som styrets leder - delt ledelse

Rektor velges for en periode på fire år, med mulighet for gjenvalg i ytterligere en periode på fire år. Det er ingen begrensninger på hvem som kan stille til valg, verken internt eller eksternt. Styret kan fastsette nærmere regler om nominasjon av eksterne kandidater og beskrive nærmere hvilke oppgaver og ansvar som ligger til stillingen som rektor.

Valgt rektor er styreleder og har på styrets vegne det overordnede ledelsesansvaret og fører tilsyn med universitetet.

Det skal være en administrerende direktør som er øverste leder for den samlede administrative virksomheten ved institusjonen. Administrerende direktør er sekretær for styret og skal, etter samråd med rektor, forberede og gi tilråding i de saker som legges fram for styret.

Ansatt rektor og ekstern styreleder – enhetlig ledelse

Styret ansetter rektor på åremål for fire år, med mulighet for ny periode på fire år. Styret står selv for kunngjøring, gjennomfører en ansettelsesprosess og er ansettelsesorgan. Styret står fritt til å vedta om dette skal være en ordinær tilsettingsprosess med innstilling eller om man skal tilsette direkte uten en innstilling. I begge tilfeller må man sikre at rektor har faglig og ledelsesmessig legitimitet, og at studentene og de ansatte blir hørt.

Ansatt rektor er daglig leder for universitetets samlede faglige og administrative virksomhet. Rollen som administrerende direktør, slik denne er definert i loven jfr § 10-3, bortfaller.

Rektor er ikke medlem av styret og erstattes med et medlem valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling. Departementet utpeker et av de eksterne medlemmene til leder av styret. Ansatt rektor er sekretær for styret og skal, etter samråd med styrets leder, forberede og gi tilrådning i de saker som legges fram for styret.

Innenfor hver av disse to hovedmodellene kan det utformes ulike organisatoriske modeller. Slike modeller vil bli utarbeidet og vurdert i sammenheng med faglig og administrativ organisering av NMBU og vil ikke bli omhandlet nærmere her.

Departementets begrunnelse for lovendringene og høringsinstansenes merknader:

Kunnskapsdepartementet (KD) har fremmet forslag til «Endringer i Lov om universiteter og høyskoler (modell for styring og ledelse mv.)», Prop. 41 L (2015-2016). I proposisjonen foreslår departementet at lovens normalmodell for styring og ledelse ved universiteter og høyskoler skal være ansatt rektor og ekstern styreleder. KD viser til at det i sektoren er eksempler på at både ansatt og valgt rektor fungerer godt og mener at lovforslaget gir institusjonene selv muligheten til å fastsette om de skal ha valgt eller ansatt rektor.

Det vises til NIFU rapport 43/2013 «Styring og strategi. Betydningen av ulike styringsmodeller for lærestedenes strategiarbeid» som er utarbeidet på oppdrag av Kunnskapsdepartementet. I denne rapporten er det sett på om lærestedenes strategiarbeid er påvirket og influert av de to ulike styringsordningene. Her kommer det fram at «strategisk styringskapasitet på sentralt nivå ved lærestedene utvikler seg til det bedre. Denne synes imidlertid ikke å avhenge av type ledelsesmodell, men fremkommer som en funksjon av kjennetegn ved institusjonenes faglige og institusjonelle tradisjoner og historie, endrede relasjoner til Kunnskapsdepartementet, og ulik intern dynamikk».

KD gir likevel i lovproposisjonen uttrykk for at forslaget formulerer om hoved- og unntaksmodell gir et klart uttrykk for departementets preferanse, uten at man ønsker å legge føringer for institusjonene.

I sin begrunnelse for lovforslaget viser KD til at ansettelse av rektor og ekstern styreleder, etter departementets oppfatning, vil sikre grundigere og mer åpne rekrutteringsprosesser og sikre et bredere rekrutteringsgrunnlag. Departementet viser til at erfaringen viser at det ved valg er få kandidater, i mange tilfeller har det ikke vært mer enn en kandidat. Ansettelse vil bety at det ikke gjennomføres en valgkamp og kandidater kan aktivt oppfordres til å søke. Departementet viser til at en i ansettelsesprosessen skal sikre at hensynet til faglig og ledelsesmessig legitimitet blir ivaretatt f.eks. gjennom krav til at den som ansettes har nærmere angitte faglige kvalifikasjoner f.eks. professorkompetanse, og at søk og vurdering av aktuelle kandidater gjøres ved bruk av nominasjonskomiteer og/eller innstillingsutvalg. I sum vil dette legge til rette for rekruttering av den best kvalifiserte ledelsen som har riktig og høy kompetanse og stor legitimitet både innad og utad.

KD viser også til at ansatt rektor og ekstern styreleder bedre sikrer maktfordeling mellom styret og rektor ved at styrets rolle som strategisk organ styrkes og kontrollansvaret med daglig ledelse av institusjonen styrkes. Det vises til at valgt rektor som også er styreleder innebærer konsentrasjon av myndighet og ansvar på en hånd, noe som etter departementets vurdering kan gå utover institusjonenes legitimitet, ved at rektor fører tilsyn med eget arbeid og vil kunne få utfordringer med å fatte krevende beslutninger for institusjonens videre utvikling. Det vises til at de institusjonsdemokratiske hensyn er ivaretatt ved at rektor tilsettes av et styre der sju av elleve medlemmer er valgt av og blant ansatte og studenter, som gjennom å utgjøre en del av styret sikrer disse gruppenes innflytelse over styringen av institusjonen.

KD skriver i proposisjonen at høringsinstansene var delt i synet på den foreslåtte hovedmodellen for styring og ledelse. Et flertall av høringsinstansene støttet forslaget. Disse mener, som departementet, at det skaper klarere ansvarsforhold ved at rektor ikke er styreleder og leder behandlingen av de saker som legges frem for styret og ikke deltar i arbeidet med å kontrollere oppfølgingen av styrets vedtak.

KD viser til at en del av høringsinstansene ikke støtter forslaget. Disse høringsinstansene mener at det ikke er belegg for å hevde at ansatt rektor og ekstern styreleder skaper klarere ansvarsforhold ved institusjonens ledelse. Flere av høringsinstansene mener at departementets forslag ikke skaper grundigere og mer åpne rekrutteringsprosesser. Disse har pekt på at valgt rektor er i tråd med langvarige demokratiske tradisjoner ved høyrere utdanningsinstitusjoner i Norge. Videre peker de på at institusjonenes autonomi og forskningens frihet er avgjørende for at universitetene skal fylle sin samfunnsrolle. Institusjonenes forskjellighet gjør at valg av én hovedmodell for ledelse ikke er hensiktsmessig. Institusjonene bør selv kunne fastsette styringsmodell, enten valgt eller ansatt rektor, slik også dagens lov gir rom for. Dette vil tydeliggjøre institusjonenes autonomi og skape langt mer mangfold i sektoren samt åpne for at institusjonene kan dyrke sin egenart ut fra egne behov og ambisjoner.

Hovedsammenslutningene sentralt uttalte seg også om forslaget. KD oppsummerer i lovproposisjonen:

Unio støtter ikke forslaget om ekstern styreleder og ansatt rektor som hovedmodell.

Forskerforbundet sentralt mener at dagens hovedmodell med valgt rektor på en god måte ivaretar hensynet til institusjonenes autonomi, demokratiske tradisjoner og lokal tilpasning. God og kompetent faglig ledelse med legitimitet blant de ansatte er det viktigste.

LO mener prinsipielt at rektor skal velges men er positiv til at institusjonene fortsatt kan velge selv. I sum gir lovforslaget ifølge LO mindre demokrati og mer bedriftsstyring. Institusjonene må styres av faglig ledelse, med god legitimitet i fagmiljøene og en god forståelse for faglig autonomi og utvikling. De viser også til at hovedmodell med ansatt rektor og ekstern styreleder vil flytte makt vekk fra de som driver med og har kunnskapen om forskning og utdanning.

Akademikerne og YS Parat sentralt slutter seg til departementets forslag om at ansatt rektor og ekstern styreleder bør være hovedmodell for styring og ledelse ved institusjonene.

Fagforeningene ved NMBU ga US en anbefaling før høringssvaret til Strukturmeldingen ble vedtatt, se <http://intern.nmbu.no/forsiden/element/debatt/?viewthread=2275>. I sin uttalelse skriver de bla a:

«Vedtaket om valgt rektor som hovedmodell var et viktig kompromiss for å få til dagens overgangsordning i Fellesstyret. Vi vil på det sterkeste anbefale universitetsstyret å ikke gå inn i en prosess for å endre dette. (...) De tillitsvalgte ved NMBU har god erfaring med

valgt ledelse. Vi mener at en kan få gode ledere gjennom begge måtene å rekruttere på. (...) Det er ingen forskning som vi er kjent med som støtter opp under at ansatt ledelse fører til «godt og profesjonelt lederskap» sammenlignet med valgt.»

Fagforeningene påpekte også konsekvensene dersom det ikke skal være en administrerende direktør:

«Det er en krevende øvelse og både ha ansvar for den samlede administrative virksomhet ved institusjonene og være institusjonens viktigste person innad og utad».

Fagforeningene ved NMBU mente videre at

«Departementet burde også problematisert hva som vil kreves for å rekruttere gode eksterne styreledere til UH-sektoren som favner også de faglige problemstillingene, og som kan gi de kvalitetsmessige tiltakene som det blir vist til i høringen. En styreleder oppnevnt av departementet vil også kunne ha som mål å levere høy score på departementets måleindikatorer. Problemet er at det er svært vanskelig å lage gode måleindikatorer for et universitet som også favner kvalitet. En ekstern styreleder vil heller ikke ta rollen som en tydelig korreks til politisk ledelse slik en valgt, intern styreleder vil kunne gjøre. Det siste vil være viktig for universitetenes autonomi og utvikling videre.

Det står også i høringsbrevet at ansatt rektor vil føre til «åpne rekrutteringsprosesser». Dette mener de tillitsvalgte er en feilslutning. Med et lite innstillingsutvalg vil vi anta at valg i seg selv er en langt mer åpen prosess enn en lukket innspillingsprosess. Søkere kan også med en god begrunnelse unnta seg offentlighet.

En valgt rektor vil alltid føle en større lojalitet til de ansatte som har valgt han eller henne. De ansatte også vil føle enn større lojalitet til en rektor de selv har valgt enn en som er ansatt av et styre med et stort antall departmentsoppnevnte medlemmer. En valgt rektor vil som styrets leder også kunne være et kunnskapsbasert korrektiv til politisk ledelse, og uttale seg friere om ulike politiske saker enn en ekstern styreleder.»

Gjeldende styrings- og ledelsesmodeller ved andre universiteter i Norge:

For oversiktens skyld settes inn en oversikt over gjeldende styrings- og ledelsesmodeller ved andre universiteter i Norge:

Nasjonale institusjoner	Valgt rektor (todelt)	Ansatt rektor (enhetlig)
Universitetet i Oslo (UiO)	x	
Nord universitet		x
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)		x
Universitetet i Tromsø (UiT)	x	
Universitetet i Agder (UiA)	x	
Universitetet i Stavanger (UiS)	x	
Universitetet i Bergen (UiB)	x	

Forhold knyttet til vedtak i sak om rekrutteringsform for rektor

Det har vært en del uklarheter om Fellesstyrets vedtak om at NMBU skal gå over til modell med valgt rektor etter første styreperiode, fremdeles gjelder. Det er blitt anført at vedtaket i Fellesstyret om at NMBU skal ha valgt rektor etter endt overgangsperiode, tilsier at styret ikke trenger å gjøre vedtak i denne saken og at NMBU skal ha valgt rektor fra 01.08.17.

Andre fremhever at NMBU har en modell med ansatt rektor og ekstern styreleder og at styret ikke trenger å gjøre vedtak i saken dersom styret ønsker å fortsette med denne modellen.

Departementet har i brev datert 26.02.16 (se vedlegg) uttalt at det er lagt til grunn at NMBU skulle opprettes med ekstern styreleder og ansatt rektor. Dette innebærer at hvis styret vil vedta innføring av valgt rektor som styrets leder ved NMBU fra 2017, krever dette at styret treffer vedtak om dette. Slikt vedtak skal etter gjeldende rett fattes med tilslutning fra to tredeler av styrets medlemmer, jf. universitets- og høyskoleloven § 10-4 første ledd.

Regjeringen har i Prop. 41 L (2015-2016) fremmet forslag til Stortinget om endring universitets- og høyskolelovens kapitler om styret og rektor, og at valg av styringsordning avgjøres med alminnelig flertall.

Videre skriver departementet at det ikke kreves styrevedtak for å fortsette med gjeldende modell for styring og ledelse.

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen har frist til 15. mars med å levere innstilling. Foreløpig dato for første behandling i Stortinget er 29. mars. (Det er ikke satt opp dato for andre behandling, men det skal gå tre dager (minst) mellom første og andre gang.)

Rektors vurderinger

Spørsmålet om styringsmodell var et viktig og til dels omstridt tema i fusjonsprosessen. Den løsningen Fellesstyret kom frem til, et kompromiss med ansatt rektor og ekstern styreleder i første styreperiode, og valgt rektor i etterfølgende styreperiode, var en løsning som flertallet

kunne stille seg bak. Vedtaket om overgang til valgt rektor som hovedmodell var et viktig kompromiss for å få til gjeldende overgangsordning. Det er sterke forventninger blant ansatte og studenter om at denne intensjonen følges, og dersom det nå skal fattes vedtak om en annen styringsmodell enn den som lå til grunn for kompromisset, vil dette oppleves som et brudd på forutsetningene for kompromisset.

Rektor vektlegger i sin vurdering at det er sterke forventninger i organisasjonen om at Fellesstyret intensjoner følges, og at tempoet i omorganiseringsprosessen av NMBU holdes oppe.

Rektor forutsetter at NMBUs styrings- og ledelsesmodell skal legge til rette for å nå NMBUs strategiske mål og gjøre det mulig å realisere de høye ambisjoner NMBU har for årene fremover, jfr. US sak 15/2016 «Plan for endring av styrings- og ledelsesmodell». Modell med valgt rektor som styreleder pr 01.08.17 vil best ivareta dette.

Det understrekes at rektors forslag til vedtak krever at styret gjør vedtak i saken med en tilslutning fra to tredeler av styrets medlemmer.

Rektors anbefaling

Rektor anbefaler at styret fatter vedtak om at NMBU fra 01.08.17 har en styringsmodell med valgt rektor, der rektor er faglig leder og styreleder, og todelt ledelse med en administrerende direktør.

VEDLEGG A

Gjeldende bestemmelser om valg og ansettelse av rektor (klipp fra uhl)

Valgt rektor som styrets leder - delt ledelse

Valg er regulert i § 10-2:

(1) Med mindre styret har truffet vedtak i medhold av § 10-4, utpekes rektor ved valg. Både institusjonens ansatte og eksterne kandidater er valgbare som rektor. Styret kan fastsette nærmere regler om nominasjon av eksterne kandidater.

(2) Valgperioden er normalt fire år. Ingen kan gjenvelges som rektor hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved den nye valgperiodens begynnelse.

(3) Den som blir valgt som rektor, trer inn i en åremålsstilling hvis ikke hun eller han allerede er fast ansatt ved institusjonen.

§ 10-1 bokstav a):

Med mindre styret har truffet vedtak i medhold av § 10-4, gjelder følgende regler om rektor:

- a) *Rektor er styrets leder. Rektor har på styrets vegne det overordnede ansvar for og ledelse av institusjonens virksomhet og fører tilsyn med denne. Rektor, og i dennes sted, prorektor, har rett til å delta i møter i alle institusjonenes styrer og utvalg.*

§ 10-3:

(1) Med mindre styret har truffet vedtak i medhold av § 10-4 skal det ved hver institusjon være en administrerende direktør.

(2) Direktøren er øverste leder for den samlede administrative virksomhet ved institusjonene, innenfor de rammer styret fastsetter.

(3) Direktøren er sekretær for styret og skal, etter samråd med rektor, forberede og gi tilrådning i de saker som legges fram for dette. Direktøren er også, personlig eller ved en av sine underordnede, sekretær for de øvrige styringsorganer ved institusjonen.

(4) Direktøren er ansvarlig for iverksetting av de vedtak som treffes i institusjonens styringsorganer, og for disponering av ressurser og eiendom i samsvar med de vedtak som er gjort av styret.

(5) Direktøren er ansvarlig for at den samlede økonomi- og formuesforvaltning skjer i samsvar med departementets generelle bestemmelser om økonomiforvaltningen og forutsetninger for tildeling av bevilgninger. Direktøren utarbeider og legger fram for styret budsjettforslag og årsregnskap, og holder rektor løpende orientert om regnskapets stilling i forhold til budsjettet og om andre forhold av betydning for institusjonenes virksomhet.

Ansatt rektor og ekstern styreleder - enhetlig ledelse

§ 10-4. Ansettelse av rektor

(1) Styret kan vedta at rektor skal ansettes på åremål. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer. Styret selv foretar utlysning og ansettelse av rektor. Ansettelsesprosessen må sikre at rektor har faglig og ledelsesmessig legitimitet, og at

studentene og de ansatte blir hørt. Styret bestemmer om det skal foretas innstilling og hvem som skal innstille. Vedtak om at rektor skal ansettes på åremål kan omgjøres gjennom vedtak med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer.

(2) Ansatt rektor er daglig leder for institusjonens faglige og administrative virksomhet i samsvar med de rammer og pålegg som styret fastsetter.

(3) Ansatt rektor er sekretær for styret og skal, i samråd med styrets leder, forberede og gi tilråding i de faglige og administrative saker som legges frem for dette. Ansatt rektor har rett til å delta i møter i alle institusjonens styrer, råd og utvalg.

(4) Ansatt rektor er ansvarlig for iverksetting av de faglige og administrative vedtak som treffes i styret, og for disponering av ressurser og eiendom i samsvar med de vedtak som er truffet av styret.

(5) Ansatt rektor skal på styrets vegne påse at den samlede økonomi- og formuesforvaltning skjer i samsvar med departementets generelle bestemmelser om økonomiforvaltningen og forutsetninger for tildeling av bevilgninger.

(6) Ansatt rektor utarbeider og legger frem for styret budsjettforslag og årsregnskap og holder styret løpende orientert om regnskapets stilling i forhold til budsjettet og om andre forhold av betydning for institusjonens virksomhet.

Vedlegg B: Forslag til lov om endringer i universitets- og høyskoleloven (modell for styring og ledelse mv.) (klipp fra Prop.41 L (2015-2016))

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 9-3 skal lyde:

§ 9-3 Styrets sammensetning

(1) Styret skal ha elleve medlemmer og bestå av *fire* medlemmer valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling, ett medlem valgt blant de teknisk og administrativt ansatte, to medlemmer valgt blant studentene og fire eksterne medlemmer.

(2) *Departementet utpeker et av de eksterne styremedlemmene til å være styrets leder. Hvis rektor er valgt etter § 10-2 er rektor styrets leder, og trer inn i styret i stedet for ett medlem valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling.*

(3) Styret selv kan fastsette en annen styresammensetning enn fastsatt i første ledd. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av *minst halvparten* av styrets medlemmer. Ansatte i undervisnings- og forskerstilling, teknisk og administrativt ansatte, studenter og eksterne skal være tilfredsstillende representert i styret. Ingen av disse gruppene skal ha flertall alene. § 4-4 første ledd gjelder tilsvarende.

(4) Styret selv kan fastsette at styret skal ha et flertall av eksterne medlemmer. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer. Ansatte i undervisnings- og forskerstilling, teknisk og administrativt ansatte og studenter skal være tilfredsstillende representert i styret. § 4-4 første ledd gjelder tilsvarende.

(5) *Styreleder og styremedlemmer har krav på en rimelig godtgjøring for vervet. Godtgjøringen fastsettes av departementet.*

(6) Departementet kan i særlige tilfeller fastsette en annen styresammensetning eller styreordning enn bestemt i første ledd eller fastsatt etter *tredje eller fjerde ledd.*

§ 9-4 sjette ledd annet punktum oppheves. Nåværende tredje til femte punktum blir nytt andre til fjerde punktum.

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 Rektor

(1) *Rektor skal ansettes på åremål med mindre rektor er valgt etter § 10-2. Styret selv foretar utlysning og ansettelse av rektor. Ansettelsesprosessen skal sikre at rektor har faglig og ledelsesmessig legitimitet, og at studentene og de ansatte blir hørt. Styret bestemmer om det skal gis innstilling, og hvem som skal innstille.*

(2) *Rektor er daglig leder for institusjonens faglige og administrative virksomhet i samsvar med de rammer og pålegg som styret fastsetter.*

(3) *Rektor er sekretær for styret og skal i samråd med styrets leder forberede og gi tilrådning i de sakene som legges frem for styret. Rektor har rett til å delta i møter i alle institusjonens styrer, råd og utvalg.*

(4) *Rektor er ansvarlig for iverksetting av styrets vedtak, og for at disponering av ressurser og eiendom skjer i samsvar med de vedtak som er truffet av styret.*

(5) *Rektor skal på styrets vegne påse at den samlede økonomi- og formuesforvaltning skjer i samsvar med departementets generelle bestemmelser om økonomiforvaltningen og forutsetninger for tildeling av bevilgninger.*

(6) *Rektor utarbeider og legger frem for styret budsjettforslag og årsregnskap og holder styret løpende orientert om regnskapets stilling i forhold til budsjettet og andre forhold av betydning for institusjonens virksomhet.*

§ 10-2 overskriften og første ledd skal lyde:**§ 10-2 Valgt rektor**

(1) Rektor kan utpekes ved valg dersom styret fatter vedtak om dette. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst halvparten av styrets medlemmer. Både institusjonens ansatte og eksterne kandidater er valgbar som rektor. Styret kan fastsette nærmere regler om nominasjon av eksterne kandidater. Hvis rektor er valgt, gjelder følgende om rektor:

a) Rektor er styrets leder. Rektor har på styrets vegne det overordnede ansvar for og ledelse av institusjonens virksomhet og fører tilsyn med denne. Rektor, og i dennes sted prorektor, har rett til å delta i møter i alle institusjonens styrer og utvalg.

b) Rektor avgjør saker i det omfang disse ikke kan utsettes til styret kan komme sammen i møte. Rektor kan også gis fullmakt til å avgjøre løpende saker som bør avgjøres før det neste styremøte, og som ikke kan anses som viktige nok til at ekstraordinært møte innkalles. I sak om avskjed eller suspensjon kan rektor bare beslutte kortvarig suspensjon i tjenesten i påvente av styrets behandling.

§ 10-3 første ledd skal lyde:

(1) Dersom styret har vedtatt at rektor skal velges etter § 10-2 første ledd, skal det ved hver institusjon være en administrerende direktør.

§ 10-4 oppheves. Nåværende § 10-5 blir § 10-4.**§ 11-1 sjette ledd skal lyde:**

(6) Hvis styret ansetter i annen administrativ lederstilling enn nevnt i tredje ledd, skal dette skje på grunnlag av innstilling fra rektor, eller administrerende direktør hvis rektor er valgt etter § 10-2.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Postboks 5003
1432 ÅS

Deres ref

Vår ref

Dato

16/2715-

22.02.2016

Avklaring av regler om stemmegivning

Vi viser til henvendelse av 11. februar 2016.

Kunnskapsdepartementet etablerte et fellesstyre for Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) og Norges veterinærhøgskole (NVH). Fellesstyret skulle bl.a. treffe beslutninger om styring og ledelse av det nye universitetet. Fellesstyrets fullmakter innebar at NVH og UMB ikke hadde selvstendig avgjørelsesmyndighet på de områder som lå innenfor fellesstyrets mandat. Fellesstyrets fullmakter innebar ikke at det kunne treffe beslutninger som etter universitets- og høyskoleloven tilligger styret for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU).

På bakgrunn av fellesstyrets vedtak i FS-sak 6/12, ble NMBU opprettet med styreleder utpekt av departementet og ansatt rektor, jf. kongelig resolusjon 21. juni 2013.

Dette innebærer at dersom universitetsstyret vil vedta innføring av valgt rektor som styrets leder ved NMBU fra 2017, krever dette at styret treffer vedtak om dette. Slikt vedtak skal etter gjeldende rett fattes med tilslutning fra to tredeler av styrets medlemmer, jf. universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 10-4 første ledd i.f. Det kreves ikke styrevedtak for å fortsette med gjeldende modell for styring og ledelse.

Departementet viser for øvrig til at regjeringen i Prop. 41 L (2015-2016) har fremmet forslag til Stortinget om endring universitets- og høyskolelovens kapitler om styret og rektor.

Forslaget legger til grunn at ansatt rektor og ekstern styreleder skal være normalmodellen for ledelse ved universiteter og høyskoler. Forslaget i sin helhet finnes her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-41-1-20152016/id2467972/>

Med hilsen

Rolf L. Larsen (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Kasper Aunan
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Postboks 5003
1432 ÅS

Deres ref

Vår ref

Dato

16/2715-

26.02.2016

Spørsmål til brev fra departementet om styringsordning

Vi viser til e-post 25. februar 2015.

Som vist til i brev 22. februar 2016 etablerte Kunnskapsdepartementet et fellesstyre for Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) og Norges veterinærhøgskole (NVH). Fellesstyret skulle bl.a. treffe beslutninger om styring og ledelse av det nye universitetet.

Universitetet kan ha ekstern styreleder og ansatt rektor eller valgt rektor som er styrets leder, jf. universitets- og høyskoleloven. Departementet kan i særlige tilfeller fastsette annen styreordning eller –sammensetning enn det loven beskriver. Fellesstyret var en slik særlig styreordning, men styret for NMBU er et ordinært styre med sammensetning og fullmakter i tråd med universitets- og høyskoleloven.

På bakgrunn av fellesstyrets vedtak er det, jf. kongelig resolusjon 21. juni 2013, lagt til grunn at NMBU skulle opprettes med ekstern styreleder og ansatt rektor. Departementet legger til grunn at fellesstyret avgjorde hvem som ble ansatt som rektor etter at det var avholdt valg for å komme frem til aktuelle kandidater.

Som nevnt i brev 22. februar 2016 innebar fellesstyrets fullmakter ikke at det kunne treffe beslutninger som etter universitets- og høyskoleloven tilligger styret for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Fellesstyret gjorde en viktig jobb, bl.a. med å fastsette ulike reglement for NMBU, men det til enhver tid sittende styret for NMBU har ansvar for å

vurdere behovet for å gjøre endringer i disse. Tilsvarende kan ikke dagens styre for NMBU treffe avgjørelser som avskjærer det neste styret fra avgjørelser det har myndighet til å treffe, for eksempel om styringsordning.

Dette innebærer at dersom universitetsstyret vil vedta innføring av valgt rektor som styrets leder ved NMBU fra 2017, krever dette at styret treffer vedtak om dette. Slikt vedtak skal etter gjeldende rett fattes med tilslutning fra to tredeler av styrets medlemmer, jf. universitets- og høyskoleloven § 10-4 første ledd i.f. Det kreves ikke styrevedtak for å fortsette med gjeldende modell for styring og ledelse.

Regjeringen har i Prop. 41 L (2015-2016) fremmet forslag til Stortinget om endring universitets- og høyskolelovens kapitler om styret og rektor, og at valg av styringsordning avgjøres med alminnelig flertall.

Departementet tar sikte på at ev. lovendringer trer i kraft tidsnok til at NMBU kan gjøre grundige vurderinger av styringsmodell, gjennomføre valg av styremedlemmer, fremme forslag til styremedlemmer og ev. leder som skal oppnevnes av departementet mv.

Med hilsen

Rolf L. Larsen (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Erling H. Dietrichson
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.